

2009-2011

YLEISLÄÄKETIEDE

Vastuuhenkilö: Prof. Johan Eriksson

Kliininen laitos, Biomedicum 2B, Tukholmankatu 8 b, 00014 Helsingin yliopisto

Puh. (09) 191 27557, johan.eriksson@helsinki.fi

Tavoitteet

Yleislääketieteen erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla seuraavat tiedot, taidot, asenteet ja valmiudet:

Lääketieteelliset-ammattilliset valmiudet.

- kyky eritellä ja tunnistaa yksilön ongelmia ja niiden vaikutusta hänen terveydentilaansa
- laaja-alainen kyky tunnistaa sairauksia ja niiden riskejä, erityisesti maassamme yleisiä sairauksia, kroonistumiseen taipuvia sairauksia, ensiapua ja ensiapuhoitoa vaativia tai vakavia seuraamuksia aiheuttavia sairauksia ja vammoja
- taito hyödyntää perusterveydenhuoltoon sovellettavia diagnostisia menetelmiä.
- kyky yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa antaa potilaalle se sairauden mukainen hoito ja kuntoutus, joka on annettavissa perusterveydenhuollossa.
- tieto muista käytettävissä olevista terveyden- ja sairaanhoidon menetelmistä sekä kyky ohjata potilas niiden piiriin
- kyky ja valmius sairauksien ennaltaehkäisyyn perusterveydenhuollossa
- kyky soveltaa terveyskasvatuksen menetelmiä sekä yksilön ja yhteisön terveyden edistämiseen vaikuttavia työskentelytapoja ja keinoja
- kyky toimia terveysneuvontatyössä, erityisesti äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoiminnassa
- kyky ottaa huomioon elinympäristön muutosten vaikutus väestöön sekä sen sairauksien ehkäisyyn, diagnosointiin ja hoitoon
- kyky ja valmius toimia perusterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana yhteisössä
- kyky ottaa huomioon perheen, työn tai muun lähiyhteisön merkitys yksilön sairauksien muodostumisessa ja hoidossa
- kyky ottaa huomioon asuin- ja muun ympäristön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa

Sosiaaliset valmiudet

- kyky hyvän jatkuvan potilas-lääkärisuhteen muodostamiseen ja ylläpitämiseen.
- kyky ymmärtää empatian merkitys ja empaattinen toimintatapa yleislääkärin työssä
- valmius auttaa potilasta itse ratkaisemaan ongelmiaan ja hoitamaan itseään
- valmius ottaa kokonaisvaltainen vastuu potilaasta
- kyky yhteistyöhön muiden lääkäreiden sekä terveydenhuollon muun henkilökunnan ja yhteistyökumppaneiden kanssa

Tutkimukseen ja itsensä kehittämiseen liittyvät valmiudet

- kyky ymmärtää terveydenhuollon tieteellisen tutkimustyön perusteita sekä soveltaa tutkimustuloksia ja -menetelmiä kriittisesti omassa työssään, erityisesti soveltaa epidemiologisia menetelmiä ja epidemiologista ajattelutapaa
- kyky ja valmius seurata oman erikoisalansa kehitystä ja valmius täydennyskoulutukseen sekä oman työnsä kriittiseen arviointiin

Hallinnolliset valmiudet

- hyvän suomalaisen perusterveydenhuollon ja muun terveydenhuollon suunnittelujärjestelmän tuntemus
- keskeisen terveydenhuoltoa koskevan ja sitä sivuavan lainsäädännön sekä terveydenhuollon suunnittelujärjestelmän hyvä tuntemus
- kyky osallistua terveydenhuollon suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan
- kyky toimia perusterveydenhuollon johtotehtävissä

Yleislääketieteen koulutusohjelma noudattaa alla olevia periaatteita.

Ennen runkokoulutuksen aloittamista tai heti sen alettua vastuuhenkilö ja erikoistuva lääkäri

sopivat henkilökohtaisesta koulutussuunnitelmasta.

KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella. Yliopistosairaalan ulkopuolisiin koulutuspaikkoihin voidaan katsoa kuuluvaksi sellaiset terveydenhuollon toimintayksiköt, jotka on liitetty yliopistosairaalaan 1.1.2000 tai sen jälkeen (Jorvin, Peijaksen, Hesperian, Kättilöopiston ja Marian sairaalat).

Runkokoulutus (2 v)

Perusterveydenhuollon koulutus yliopiston hyväksymässä terveyskeskuksessa ja sairaalassa muodostaa yhteisen runkokoulutuksen työterveyshuollon, yleislääketieteen, geriatrian ja terveydenhuollon erikoislaoille. Koulutukseen kuuluu myös näiden yhteisenä järjestämää teoreettista koulutusta. Runkokoulutukseen tulee sisältyä vähintään 9 kk palvelua terveyskeskuksessa.

Eriytyvä koulutus (4 v)

Eriytyvään koulutukseen sisältyy 2 vuotta terveyskeskuksen koulutusvirassa tiedekunnan hyväksymässä terveyskeskuksessa ja 2 vuotta koulutusyksikön kanssa sovitussa sairaalakoulutusvirassa kliinisen lääketieteen erikoisaloilla. Sairaalapalvelua tulee suorittaa pääsääntöisesti 2–4 erikoisalalla, kutakin vähintään 3 kk. Suositeltavaa on pyrkiä koulutukseen ns. suurille ja tärkeille pääspesialiteettien aloille (sisätaudit, kirurgia, naistentaudit ja synnytykset, lastentaudit, psykiatria). Sairaalakoulutusjaksosta voidaan hyväksyä 6 kk palvelu terveyskeskuksen vuodeosastolla tai 3 kk palvelu yleislääketieteen laitoksella.

Sairaalapalvelujen osuus on koko koulutusjaksosta (runkokoulutus ja eriytyvä koulutus) vähintään 2 vuotta. Jos runkokoulutukseen on kuulunut sairaalapalvelua soveltuilta erikoisaloilta, voidaan sairaalapalvelujaksoa vastaava osuus, kuitenkin enintään 6 kk, suorittaa terveyskeskuspalveluilla niin että koko koulutuksen pituus on 6 vuotta.

Terveyskeskusjakson oppimistavoitteet

Oppimistavoitteet. Perehtyminen alla mainittuihin toiminnan osa-alueisiin tapahtuu pääsääntöisesti ko. aloilla työskentelemällä.

Vastaanottotyö.

Opiskeluohjeita: ajanvarausjärjestelyt, vastaanoton kesto, ajankäyttö, vastaanottotapahtuma, diagnostiset strategiat, käypä hoito, työn hallinta työ, yhteisödiagnoosi.

Päivystystyö.

Opiskeluohjeita: palveluiden käyttö, hoidon porrastus, sairaankuljetus ja ensihoito, jatkohoidon järjestäminen, akuutti avohoito

Vuodeosastotyö ja kotisairaanhoido.

Opiskeluohjeita: moniammatillinen työskentely, sosiaalietuudet, yhteistyö omaisten kanssa, hoitoketju, hoidon jatkuvuus, kotikäynnit, pitkäaikaishoito, intervallihoido, kuntoutus, terminaalihoito.

Aikuisten terveystarkastukset ja terveysneuvonta.

Opiskeluohjeita: terveystarkastusten kohdentaminen ja organisointi, kutsuntatarkastukset, ajokorttitarkastus, työkykyä ylläpitävä toiminta, terveyden edistäminen

Lastenneuvola.

Opiskeluohjeita: lapsen normaali fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys, kehityksen arvioimisen tavalliset menetelmät, kouluvalmiuksien arviointi, riskiperheiden tunnistaminen, ravinnon ja sairauden väliset yhteydet, terveydenhoitajan ja lääkärin välinen yhteistyö.

Äitiysneuvola.

Opiskeluohjeita: äidin ja sikiön voinnin seuranta, raskaus- ja imetysajan ravitsemuksen

merkitys, riskiraskauden tunnistaminen, työnjako erikoissairaanhoidon kanssa, perhevalmennus, terveydenhoitajan ja lääkärin välinen yhteistyö.

Perhesuunnitteluneuvola.

Opiskeluohjeita: ehkäisy menetelmät, raskauden keskeyttäminen, lapsettomuushoito, sukupuolitautilien ennaltaehkäisy, seksuaalivahvuus, nuoren asiakkaan kohtaaminen

Kouluterveydenhuolto

Opiskeluohjeita: puberteettikehitys, nuorten terveystarkastukset, psykososiaalinen selviytyminen, riskikäyttäytymisen tunnistaminen, kouluyhteisö, fyysinen kouluympäristö, kodin ja koulun välinen yhteistyö, ammatinvalinta

Työterveyshuolto

Opiskeluohjeita: lakisääteinen työterveyshuolto, työpaikkatarkastukset, terveystarkastukset työterveyshuollossa, työkykyä ylläpitävä toiminta, työperäiset sairaudet, ammattitaudit, varhaiskuntoutus, työkyvyn arviointi.

Ensihoito ja sairaankuljetus.

Ensihoidon ja sairaankuljetuksen organisointi, valmiudet ja rahoitus

Ympäristöterveydenhuolto.

Opiskeluohjeita: ulko- ja sisäilman puhtaudet, juomavesi, ympäristönsuojelu

Palvelutoiminnot ja erityistyöntekijät.

Opiskeluohjeita: laboratorio, röntgen, fysioterapia, apuvälinejakelu, sosiaalityöntekijät, psykologi, puheterapeutti, jalkojen hoitaja, ravitsemusterapeutti, ostopalvelutoiminta

Hallinto

Opiskeluohjeita: terveyskeskuksen johtoryhmä, kunnan johtoryhmä, sosiaali- ja terveyslautakunta, kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, virkamiestyö/luottamusmiestyö

Yhteistyötahot

Opiskeluohjeita: erikoissairaanhoidon, kunta, poliisi, KELA, työvoimatoimisto

Erikoissairaanhoidon

Erikoissairaanhoidossa työskentelyn (2 v) tarkoituksena on kliinisen sairaalatyön lisäksi arvioida mm. perusterveydenhuollon näkökulmasta potilaan kulkua hoitoketjussa, jonomuodostumia, lähete- ja epikriisiliikennettä, paikallisia hoitosuosituksia ja työnjakoa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä.

Opiskeluohjeita: perusterveydenhuollon kannalta tärkeimpien sairauksien epidemiologia, riskitekijät, etiologia, diagnostiikka ja hoito ja ennaltaehkäisyn periaatteet.

Erikoissairaanhoidon aikana asetettujen yksityiskohtaiset tavoitteet löytyvät yleislääketieteen portfolioista.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään vähintään 2 tuntia viikossa.

Koulutuspaikat ja kouluttajat: <http://www.med.helsinki.fi/erikoislaakari>

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 tuntia)

Erikoislääkärin tutkinnosta annetun asetuksen mukaan tutkintoon kuuluu yhtenä osana vähintään 80 tunnin teoreettinen kurssimuotoinen koulutus, joka on perusopinnoista syventävää ja tiettyjä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta, jonka järjestää tai hyväksyy koulutusyksikkö. Erikoistuva voi käyttää hyväkseen koulutusyksikön hyväksymiä valtakunnallisia tai kansainvälisiä esim. erikoislääkäriyhdistysten järjestämiä kursseja. Suoritettavien kurssien tulisi muodostaa erikoistuvan kannalta mielekäs kokonaisuus. Kurssimuotoisen koulutuksen kurssien kokonaisuus suunnitellaan yhdessä ohjaajien kanssa.

Osallistuminen kurssille osoitetaan todistuksella.

Lähijohtajakoulutus (30 opintopistettä)

Koulutuksen rungon muodostaa johtamisportfolio, johon kirjataan henkilökohtaiset tavoitteet, omat havainnot työpaikalta ja siihen liittyvä pohdinta, merkinnät tapaamisista ohjaajien kanssa, kerätty palaute sekä koulutusohjelman mukaiset tehtävät ja opintosuoritteet. Koulutukseen lasketaan hyväksi perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen kuuluva hallinnollinen koulutus. Koulutukseen kuuluvat myös kirjallisen esityksen opetus, harjoitus ja hyväksytyt suoritus.

Sen lisäksi koulutukseen kuuluu kolme kaikille erikoisaloille yhteistä kaksipäiväistä lähiopetusjaksoa sekä vähintään kaksi erikoisalakohtaista lähiopetuspäivää (tai 4 iltapäivää) (yht. 10 op), itsenäisten kehittymistehtävien laadinta ja kirjallisuusosio. Koulutuksen voi suorittaa 2-6 vuoden aikana.

10 lähiopetuspäivää = 10 op	Kehittymistehtävät 10 op	Kirjallisuustehtävät 5 op	Portfolio 5 op
--	-------------------------------------	--------------------------------------	-----------------------

Lisätietoja: www.med.helsinki.fi/erikoislaakari/johtamiskoulutus ja <http://blogs.helsinki.fi/lahijohtajakoulutus>.

Lisätietoja: www.med.helsinki.fi/erikoislaakari/johtamiskoulutus ja <http://blogs.helsinki.fi/lahijohtajakoulutus>.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Arviointi perustuu henkilökohtaiseen koulutussuunnitelmaan ja arvioinnin apuvälineenä käytetään yleislääketieteeseen erikoistuvan portfolioa ja siinä olevia ohjeita. Portfolio jaetaan erikoistujan ja vastuuhenkilön ensimmäisen tapaamisen yhteydessä.

Kullakin erikoistuvalla lääkärillä tulee olla henkilökohtainen ohjaaja, joka valitaan yhteistyössä erikoistuvan, kouluttajan ja vastuuhenkilön kanssa. Ohjaajan tulee olla alan erikoislääkäri. Ohjaaja saattaa olla sama koko koulutusjakson ajan, tarpeen mukaan vaihtua, tai olla eri henkilö runko- ja eriytyvän koulutuksen aikana.

Tavoitteena on, että ohjaaja ja erikoistuva tapaavat toisensa säännöllisesti keskinäisen sopimuksensa mukaan. Eriytyvän koulutusvaiheen aikana erikoistuja tapaa vastuuhenkilön vähintään kerran vuodessa. Ks. portfolio.

Valtakunnallinen kuulustelu:

Kirjat (viimeisin painos)

1. The European Definition of General Practice / Family Medicine. Short version, EURACT 2005.

(<http://www.woncaeurope.org/Definition%20GP-FM.htm>)

2. Tate P.: The doctor's communication handbook (Radcliffe Medical Press).

3. Ridsdale L. (Ed.): Evidence-based practice in primary care (Churchill Livingstone).

4. Tones K. & Green J.: Health promotion. Planning and strategies (Sage Publications).

5. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos).

6. Kumpusalo E., Ahto M., Eskola K., Keinänen-Kiukaanniemi S., Kosunen E.,

Kunnamo I. & Lohi J. (toim.): Yleislääketiede (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Family Practice - an International Journal

2. European Journal of General Practice

3. Scandinavian Journal of Primary Health Care

4. Yleislääkäri/Allmänläkaren

5. British Medical Journal in Primary care -osasto

6. Suomen Lääkärilehti, Duodecim, yleislääketieteeseen liittyvät artikkelit

Käypähoitosuositukset (<http://www.kaypahoito.fi/>)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

2007-2009

YLEISLÄÄKETIEDE (Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto)

Vastuhenkilö: Prof. Pertti Kekki

Kliininen laitos/Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto,

PL 41, 00014 Helsingin yliopisto

Puh. (09) 191 27411, pertti.kekki@helsinki.fi

www.yle.helsinki.fi

Tavoitteet

Yleisinä tavoitteina on perehdyttää erikoistuva lääkäri yleislääketieteen erikoisalan tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alan erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen ja erikoisalan kehittämiseen sekä toimimiseen yleislääketieteen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuva perehdytetään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja johtamiseen sekä moniammatilliseen yhteistyöhön.

I Lääketieteellis-ammattilliset valmiudet:

Kyky ottaa huomioon elinympäristön muutosten vaikutus väestöön sekä sen sairauksien ennaltaehkäisyyn, diagnosointiin ja hoitoon; kyky eritellä ja tunnistaa yksilön ongelmia ja niiden vaikutusta hänen terveydentilaansa, laaja-alainen kyky tunnistaa sairauksia ja niiden vaaratekijöitä, erityisesti kyky tunnistaa Suomessa yleiset sairaudet, sairaudet, joilla on taipumus kroonistua sekä sairaudet, jotka vaativat välitöntä ensiapua tai joilla saattaa olla muita vakavia seuraamuksia; taito hyödyntää kaikkia niitä ennaltaehkäisyyn liittyviä ja diagnostisia menetelmiä, jotka ovat perusterveydenhuollossa sovellettavissa; kyky yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa antaa potilaalle se sairaudenmukainen hoito ja kuntoutus, joka on annettavissa perusterveydenhuoltoympäristössä; tieto muista saatavilla olevista terveyden- ja sairaanhoidon menetelmistä sekä kyky ohjata potilas tarvittaessa niiden piiriin; kyky toimia terveysneuvontatyössä, erityisesti äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoiminnassa; kyky ja valmius toimia perusterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana yhteisössä, kyky ottaa huomioon perhe-, työ- ja muun lähiyhteisön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa, kyky ottaa huomioon asumis- ja muun ympäristön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa.

II Sosiaaliset valmiudet:

Kyky ymmärtää empatian merkitys yleislääkärin työssä, kyky hyvän ja jatkuvan potilas-lääkärisuhteen muodostamiseen; laaja-alainen valmius auttaa potilasta itse ratkaisemaan ongelmiaan, valmius ottaa kokonaisvaltainen hoitovastuu potilaasta; kyky yhteistyöhön toisten lääkäreiden ja muun hoitohenkilökunnan kanssa.

III Tutkimukseen ja itsensä kehittämiseen liittyvät valmiudet:

Kyky ymmärtää tieteellisen tutkimustyön perusteita sekä kyky soveltaa kriittisesti tutkimustuloksia ja -menetelmiä omassa työssään, erityisesti kyky soveltaa epidemiologista ajattelutapaa omassa työssään; kyky ja valmius seurata alansa kehitystä, valmius täydennyskoulutukseen sekä oman työnsä laadun kriittiseen arviointiin.

IV Hallinnolliset valmiudet:

Hyvä suomalaisen perusterveydenhuoltojärjestelmän tuntemus sekä terveydenhuoltojärjestelmän tuntemus; hyvä keskeisen terveydenhuoltoa koskevan ja sitä sivuavan lainsäädännön tuntemus sekä kyky osallistua terveydenhuollon suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan; kyky toimia johtamistehtävissä perusterveydenhuollossa. Erikoistumiskoulutuksen aikana koulutettava saa sekä terveyskeskuksessa että sairaalassa potilaiden tutkimukseen ja hoitoon liittyvää ohjausta ja osallistuu toimipaikkakoulutukseen säännöllisesti kummankin jakson aikana. Perusterveydenhuoltojakson aikana vastuulaitoksen hyväksymää toimipaikkakoulutusta tulee olla 80h/v.

KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella. Yliopistosairaalan ulkopuolisiin koulutuspaikkoihin voidaan katsoa kuuluvaksi sellaiset terveydenhuollon toimintayksiköt, jotka on liitetty yliopistosairaalaan 1.1.2000 tai sen jälkeen (Jorvin, Peijaksen, Hesperian, Kätilöopiston ja Marian sairaalat).

Runkokoulutus (2 vuotta)

Perusterveydenhuollon koulutus osaston hyväksymässä terveyskeskuksessa ja sairaalassa muodostaa yhteisen runkokoulutuksen työterveyshuollon, yleislääketieteen, geriatrian ja terveydenhuollon erikoisaloille. Koulutukseen kuuluu myös näiden yhteisenä järjestämää teoreettista koulutusta. Runkokoulutukseen tulee sisältyä vähintään 9 kk palvelua terveyskeskuksessa ja vähintään 6 kk palvelua sairaalassa

Eriytyvä koulutus (4 vuotta)

- 2 v palvelua terveyskeskuksessa, joka on tehnyt koulutussopimuksen vastuulaitoksen kanssa
- 2 v palvelua kliinisen lääketieteen kliinisillä erikoisaloilla sairaaloissa, jotka ovat tehneet koulutussopimuksen vastuulaitoksen kanssa. Palvelua tulee suorittaa vähintään 4 erikoisalalla, kullakin vähintään 3 kk. Täysipäiväisellä työskentelyllä yleislääkärijohtoisessa terveyskeskussairaalassa voidaan korvata enintään 6 kk erikoisalojen palvelua.
- Sairaalapalvelujen (mukaan lukien niiden mahdolliset korvattavuudet muilla palveluilla) osuus on koko koulutusjaksosta (runkokoulutus ja eriytyvä koulutus) vähintään 2 vuotta. Jos runkokoulutukseen on kuulunut sairaalapalvelua soveltuville erikoisaloilta, voidaan sairaalapalvelujaksoa vastaava osuus, kuitenkin enintään 6 kk, korvata terveyskeskuspalveluilla ja sairaalapalvelu siirtää eriytyvään palveluun. kts.alla.

Vaatimukset: Kouluttautuminen kliinisen laitoksen yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osaston ohjelmassa perustuu yksilölliseen, koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymään suunnitelmaan. Vastavalmistunut erikoistuja, joka tarvitsee perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen, suorittaa runkokoulutuksen yhteydessä ohjatun 6 kk sairaalapalvelun, jota on mahdollisuus myöhemmin hyödyntää vastuuhenkilön arvion mukaisesti soveltuvin osin eriytyvän koulutuksen sairaalapalveluihin. Lisäksi runkokoulutus tällöin sisältää 1 v 6 kk perusterveydenhuollon palvelua pääsääntöisesti terveyskeskuksessa, jonka aikana erikoistuva lääkäri tutustuu suunnitelman mukaisesti mm seuraaviin terveyskeskuksen osatoimintoihin: vuodeosastotoiminta, työterveyshuolto ja terveyskeskuksen hallinto- ja johtaminen. Jonkin osion kohdalla voidaan palvelu korvata tai sitä täydentää aihepiiriin sopivan projektitehtävän suorittamisella, joka hyödyttää myös terveyskeskusta. Mikäli erikoistuva on suorittanut orientoivan vaiheen tai sitä korvaavan palvelun, johon on kuulunut sairaalapalvelua tai perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen, voidaan sairaalapalvelu sen luonteesta riippuen tämän koulutusohjelman vastuuhenkilön arvion perusteella laskea osittain tai kokonaan eriytyvään koulutukseen. Mikäli erikoistuva on laillistettu ennen kuin orientoivaa palvelua vaadittiin ja sairaalapalvelua ei ole, koostuu runkokoulutus kokonaan perusterveydenhuollon palvelusta (2 v). Enintään 6 kk runkokoulutuksesta voidaan suorittaa toimimalla vastuulaitoksella esimerkiksi tutkimus- ja opetustehtävissä.

Eriytyvän koulutuksen rakenne:

Kahden vuoden ohjattu palvelu perusterveydenhuollossa.

Pääsääntöisesti kahden vuoden ohjattu palvelu sairaalassa kliinisen lääketieteen erikoisaloilla siten, että 4–6 eri erikoisalalla suoritetaan kullakin hyväksytyyn suunnitelman edellyttämä koulutusjakso. Myös työterveyshuolto hyväksytään näihin erikoisaloihin. Sairaalakoulutusjaksosta voidaan hyväksyä enintään 6 kk palvelulla terveyskeskuksen sairaalassa tai 3 kk joko palvelulla yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osastossa tai toteuttamalla kliininen tutkimusprojekti, jonka vastuuhenkilö hyväksyy ja joka raportoidaan kirjallisesti (ja joka voidaan julkaista hyväksytyssä lehdessä). Sairaala- ja perusterveydenhuollon palvelut suoritetaan joko laitoksen käytössä olevissa hyväksytyissä yleislääketieteen erikoistumisviroissa tai erikoistujan itsensä osoittamissa vastuuhenkilön hyväksymissä viroissa, toimissa tai tehtävissä. Ennen ohjelmaan kirjoittautumista hankitun palvelun koulutusohjelman vastuuhenkilö arvioi ja hyväksyy tapauskohtaisesti.

Ohjaajat ja kouluttajat

Hyväksytyissä terveyskeskuksissa ja sairaaloissa erikoistujilla on yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osaston kouluttamat ja vastuuhenkilön nimeämät henkilökohtaiset ohjaajat. Koulutuksen paikallisesta toteutumisesta vastaavat ohjelman vastuuhenkilön nimeämät kouluttajat, joina toimivat ao. erikoisalojen ylilääkärit ja terveyskeskusten johtavat lääkärit/ylilääkärit.

Erikoistuminen voi tapahtua useammalla kuin yhdellä tavalla. Kts.alla.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2–5 tuntia viikossa. Lisäksi vaaditaan teoreettinen kurssimuotoinen koulutus ja valtakunnallinen erikoislääkärikuulustelu.

Koulutuspaikat ja kouluttajat: <http://www.med.helsinki.fi/erikoislaakari>

Laitoksen yleislääketieteen erikoistumisvirkoja on useissa terveyskeskuksissa ja sairaaloissa Etelä- ja Kaakkois-Suomessa. Tällaisessa virassa voidaan muutamien poikkeuksin suorittaa koko vaadittu eriytyvän koulutuksen palvelu 4 vuodessa. Virkojen auki julistaminen ja täyttö tapahtuvat paikallisella tasolla.

Toinen tapa erikoistua on suunnitella tarvitsemansa koulutus, keskustella vastuuhenkilön kanssa, joka hyväksyy suunnitelman ja sitten hakea itse tarvittavat palvelut esimerkiksi sijaisuuksilla. Myös ns. henkilökohtaisia koulutussopimuksia voidaan käyttää.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100+20 tuntia)

Teoreettinen koulutus runkokoulutukseen liittyen: yhteensä 30 tuntia vastuuhenkilön kanssa suunniteltua tai hänen hyväksymäänsä koulutusta. Tähän sisältyy esimerkiksi geriatrian, työterveyshuollon ja yleislääketieteen aloilta saadun koulutuksen lisäksi sellaisilla, jotka tarvitsevat perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen 16t terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävää terveydenhuollon koulutusta. Mahdollista on myös sisällyttää tähän esimerkiksi etiikan ja biostatistiikan koulutusta.

Erikoistuva osallistuu laaditun ja vastuuhenkilön hyväksymän suunnitelman mukaisesti osaston järjestämään tai hyväksymään kurssimuotoiseen koulutukseen. Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto itse tarjoaa erikoistuville lääkäreille mahdollisuuden saada koko vaadittava 120 tunnin teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100 tuntia erikoisalan koulutusta ja 20 tuntia hallintoon ja johtamiseen liittyvää koulutusta). Erityistä huomiota erikoisalan koulutuksessa kiinnitetään oman työn ja työyksikön toiminnan arviointi- ja kehittämistaitoihin, oman työn laadun parantamiseen ja moniammatillisen yhteistyön taitojen kehittymiseen. Tässä noudatetaan WHO:n suosituksia. Tiedekunta suosittelee tutkimukseen perehtymisen sisällyttämistä erikoislääkäritutkintoon. Tästä syystä suositellaan tutkimuskurssin sisällyttämistä teoreettiseen koulutukseen. Osaston tarjoamien useiden tutkimusmenetelmäkurssien joukosta esimerkiksi perusterveydenhuollon tutkimuksen johdantokurssi soveltuisi tähän hyvin.

Osaston kotisivut internetissä osoitteessa www.yle.helsinki.fi ovat helpoin tapa löytää tietoa tarjolla olevista kursseista, aikatauluista, ym.

Erikoistuva voi valita ja sisällyttää ohjelmaansa myös muuta kuin osaston tarjoamaa koulutusta sen mukaan kuinka on koulutussuunnitelmassa sovittu.

Maaillan terveysjärjestelmä WHO on nimennyt osaston yhteistyökeskukseksi keskeisenä tehtävänä yleislääketieteen kehittäminen ja yleislääkäreiden koulutus. Suomessa ei ole muita tällaisia keskuksia ja Euroopassakin vain muutama.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuksen suunnittelua sekä sen keskeisten tavoitteiden saavuttamista ja eri jaksojen ja osioiden aikaisen oppimisen arviointia ja myöhempää todentamista helpottamaan on käytännön koulutusjaksoille laadittu ns. minimitaloiteisto ja siihen liittyvä erikoistujan lokikirja, jotka erikoistuva saa yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osastolta. Suorittamistaan arvioinneista ohjaajat antavat palautteen erikoistujille. Oheistekstinä käytetään valtakunnallisessa kuulustelussa vaadittavaa kirjallisuutta.

Vastuulaitos on säännöllisessä yhteydessä koulutettaviin ja heidän ohjaajiinsa ja järjestää noin kerran kuukaudessa lukukauden aikana koulutustilaisuuksia, joissa käsitellään yleislääkärin työhön liittyviä aiheita. Yhteydenpidossa hyödynnetään myös kehittyntä viestintäteknologiaa.

Valtakunnallinen kuulustelu:

Kirjat (viimeisin painos)

1. Tate P.: The doctor's communication handbook (Radcliffe Medical Press)
2. Ridsdale L. (Ed.): Evidence-based practice in primary care (Churchill Livingstone)
4. Tones K. & Green J.: Health promotion. Planning and strategies (Sage Publications)
5. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos)

6. Kumpusalo E., Ahto M., Eskola K., Keinänen-Kiukaanniemi S., Kosunen E., Kunnamo I. & Lohi J. (toim.): Yleislääketiede (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Family Practice – an International Journal
2. European Journal of General Practice
3. Scandinavian Journal of Primary Health Care
4. Kunnallislääkäri/Kommunalläkären
5. British Medical Journalin Primary care -osasto
6. Suomen Lääkärilehti, Duodecim, yleislääketieteeseen liittyvät artikkelit

Käypähoitosuosituksukset (<http://www.kaypahoito.fi/>)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

2005-2007

YLEISLÄÄKETIEDE (Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto)

Vastuhenkilö: Prof. Pertti Kekki

Kliininen laitos/Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto,

PL 41, 00014 Helsingin yliopisto

Puh. (09) 191 27411, pertti.kekki@helsinki.fi

www.yle.helsinki.fi

Tavoitteet

Yleisinä tavoitteina on perehdyttää erikoistuva lääkäri yleislääketieteen erikoisalan tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alan erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen ja erikoisalan kehittämiseen sekä toimimiseen yleislääketieteen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuva perehdytetään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja johtamiseen sekä moniammatilliseen yhteistyöhön.

I Lääketieteellis-ammattilliset valmiudet:

Kyky ottaa huomioon elinympäristön muutosten vaikutus väestöön sekä sen sairauksien ennaltaehkäisyyn, diagnosointiin ja hoitoon; kyky eritellä ja tunnistaa yksilön ongelmia ja niiden vaikutusta hänen terveydentilaansa, laaja-alainen kyky tunnistaa sairauksia ja niiden vaaratekijöitä, erityisesti kyky tunnistaa Suomessa yleiset sairaudet, sairaudet, joilla on taipumus kroonistua sekä sairaudet, jotka vaativat välitöntä ensiapua tai joilla saattaa olla muita vakavia seuraamuksia; taito hyödyntää kaikkia niitä ennaltaehkäisyyn liittyviä ja diagnostisia menetelmiä, jotka ovat perusterveydenhuollossa sovellettavissa; kyky yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa antaa potilaalle se sairaudenmukainen hoito ja kuntoutus, joka on annettavissa perusterveydenhuoltoympäristössä; tieto muista saatavilla olevista terveyden- ja sairaanhoidon menetelmistä sekä kyky ohjata potilas tarvittaessa niiden piiriin; kyky toimia terveysneuvontatyössä, erityisesti äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoiminnassa; kyky ja valmius toimia perusterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana yhteisössä, kyky ottaa huomioon perhe-, työ- ja muun lähiyhteisön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa, kyky ottaa huomioon asumis- ja muun ympäristön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa.

II Sosiaaliset valmiudet:

Kyky ymmärtää empatian merkitys yleislääkärin työssä, kyky hyvän ja jatkuvan potilas-lääkärisuhteen muodostamiseen; laaja-alainen valmius auttaa potilasta itse ratkaisemaan ongelmiaan, valmius ottaa kokonaisvaltainen hoitovastuu potilaasta; kyky yhteistyöhön toisten lääkäreiden ja muun hoitohenkilökunnan kanssa.

III Tutkimukseen ja itsensä kehittämiseen liittyvät valmiudet:

Kyky ymmärtää tieteellisen tutkimustyön perusteita sekä kyky soveltaa kriittisesti tutkimustuloksia ja -menetelmiä omassa työssään, erityisesti kyky soveltaa epidemiologista ajattelutapaa omassa työssään; kyky ja valmius seurata alansa kehitystä, valmius täydennyskoulutukseen sekä oman työnsä laadun

kriittiseen arviointiin.

IV Hallinnolliset valmiudet:

Hyvä suomalaisen perusterveydenhuoltojärjestelmän tuntemus sekä terveydenhuoltojärjestelmän tuntemus; hyvä keskeisen terveydenhuoltoa koskevan ja sitä sivuavan lainsäädännön tuntemus sekä kyky osallistua terveydenhuollon suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan; kyky toimia johtamistehtävissä perusterveydenhuollossa.

Erikoistumiskoulutuksen aikana koulutettava saa sekä terveyskeskuksessa että sairaalassa potilaiden tutkimukseen ja hoitoon liittyvää ohjausta ja osallistuu toimipaikkakoulutukseen säännöllisesti kummankin jakson aikana. Perusterveydenhuoltojakson aikana vastuulaitoksen hyväksymää toimipaikkakoulutusta tulee olla 80h/v.

KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella. Yliopistosairaalan ulkopuolisiin koulutuspaikkoihin voidaan katsoa kuuluvaksi sellaiset terveydenhuollon toimintayksiköt, jotka on liitetty yliopistosairaalaan 1.1.2000 tai sen jälkeen (Jorvin, Peijaksen, Hesperian, Kätilöopiston ja Marian sairaalat).

Runkokoulutus (2 vuotta)

Perusterveydenhuollon koulutus osaston hyväksymässä terveyskeskuksessa ja sairaalassa muodostaa yhteisen runkokoulutuksen työterveyshuollon, yleislääketieteen, geriatrian ja terveydenhuollon erikoisaloille. Koulutukseen kuuluu myös näiden yhteisenä järjestämää teoreettista koulutusta. Runkokoulutukseen tulee sisältyä vähintään 9 kk palvelua terveyskeskuksessa ja vähintään 6 kk palvelua sairaalassa

Eriytyvä koulutus (4 vuotta)

- 2 v palvelua terveyskeskuksessa, joka on tehnyt koulutus sopimuksen vastuulaitoksen kanssa
- 2 v palvelua kliinisen lääketieteen kliinisillä erikoisaloilla sairaaloissa, jotka ovat tehneet koulutus sopimuksen vastuulaitoksen kanssa. Palvelua tulee suorittaa vähintään 4 erikoisalalla, kullakin vähintään 3 kk. Täysipäiväisellä työskentelyllä yleislääkärijohtoisessa terveyskeskussairaalassa voidaan korvata enintään 6 kk erikoisalojen palvelua.
- Sairaalapalvelujen (mukaan lukien niiden mahdolliset korvattavuudet muilla palveluilla) osuus on koko koulutusjaksosta (runkokoulutus ja eriytyvä koulutus) vähintään 2 vuotta. Jos runkokoulutukseen on kuulunut sairaalapalvelua soveltuvilta erikoisaloilta, voidaan sairaalapalvelujaksoa vastaava osuus, kuitenkin enintään 6 kk, korvata terveyskeskuspalveluilla ja sairaalapalvelu siirtää eriytyvään palveluun. kts.alla.

Vaatimukset: Kouluttautuminen kliinisen laitoksen yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osaston ohjelmassa perustuu yksilölliseen, koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymään suunnitelmaan. Vastavalmistunut erikoistuja, joka tarvitsee perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen, suorittaa runkokoulutuksen yhteydessä ohjatun 6 kk sairaalapalvelun. Lisäksi runkokoulutus tällöin sisältää 1 v 6 kk perusterveydenhuollon palvelua pääsääntöisesti terveyskeskuksessa, jonka aikana erikoistuva lääkäri tutustuu suunnitelman mukaisesti mm seuraaviin terveyskeskuksen osatoimintoihin: vuodeosastotoiminta, työterveyshuolto ja terveyskeskuksen hallinto- ja johtaminen. Jonkin osion kohdalla voidaan palvelu korvata tai sitä täydentää aihepiiriin sopivan projektitehtävän suorittamisella, joka hyödyttää myös terveyskeskusta. Mikäli erikoistuva on suorittanut orientoivan vaiheen tai sitä korvaavan palvelun, johon on kuulunut sairaalapalvelua tai perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen, voidaan sairaalapalvelu sen luonteesta riippuen tämän koulutusohjelman vastuuhenkilön arvion perusteella laskea osittain tai kokonaan eriytyvään koulutukseen. Mikäli erikoistuva on laillistettu ennen kuin orientoivaa palvelua vaadittiin ja sairaalapalvelua ei ole, koostuu runkokoulutus kokonaan perusterveydenhuollon palvelusta (2 v). Enintään 6 kk runkokoulutuksesta voidaan suorittaa toimimalla vastuulaitoksella esimerkiksi tutkimus- ja opetustehtävässä.

Eriytyvän koulutuksen rakenne:

Kahden vuoden ohjattu palvelu perusterveydenhuollossa.

Pääsääntöisesti kahden vuoden ohjattu palvelu sairaalassa kliinisen lääketieteen erikoisaloilla siten, että 4-6 eri erikoisalalla suoritetaan kullakin hyväksytyyn suunnitelman edellyttämä koulutusjakso. Myös työterveyshuolto hyväksytään näihin erikoisaloihin. Sairaalakoulutusjaksosta voidaan hyväksyä enintään 6 kk palvelulla terveyskeskuksen sairaalassa tai 3 kk joko palvelulla yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osastossa tai toteuttamalla kliininen tutkimusprojekti, jonka vastuuhenkilö hyväksyy ja joka raportoidaan kirjallisesti (ja joka voidaan julkaista hyväksytyssä lehdessä).

Sairaala- ja perusterveydenhuollon palvelut suoritetaan joko laitoksen käytössä olevissa hyväksytyissä yleislääketieteen erikoistumisviroissa tai erikoistujan itsensä osoittamissa vastuuhenkilön hyväksymissä viroissa, toimissa tai tehtävissä. Ennen ohjelmaan kirjoittautumista hankitun palvelun koulutusohjelman vastuuhenkilö arvioi ja hyväksyy tapauskohtaisesti.

Ohjaajat ja kouluttajat

Hyväksytyissä terveyskeskuksissa ja sairaaloissa erikoistujilla on yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osaston kouluttamat ja vastuuhenkilön nimeämät henkilökohtaiset ohjaajat. Koulutuksen paikallisesta toteutumisesta vastaavat ohjelman vastuuhenkilön nimeämät kouluttajat, joina toimivat ao. erikoisalojen ylilääkärit ja terveyskeskusten johtavat lääkärit/ylilääkärit. Erikoistuminen voi tapahtua useammalla kuin yhdellä tavalla. Kts.alla.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2-5 tuntia viikossa. Lisäksi vaaditaan teoreettinen kurssimuotoinen koulutus ja valtakunnallinen erikoislääkärikuulustelu.

Koulutuspaikat ja kouluttajat: <http://www.med.helsinki.fi/erikoislaakari>

Laitoksen yleislääketieteen erikoistumisvirkoja on useissa terveyskeskuksissa ja sairaaloissa Etelä- ja Kaakkois-Suomessa. Tällaisessa virassa voidaan muutamin poikkeuksin suorittaa koko vaadittu eriytyvän koulutuksen palvelu 4 vuodessa. Virkojen auki julistaminen ja täyttö tapahtuvat paikallisella tasolla.

Toinen tapa erikoistua on suunnitella tarvitsemansa koulutus, keskustella vastuuhenkilön kanssa, joka hyväksyy suunnitelman ja sitten hakea itse tarvittavat palvelut esimerkiksi sijaisuuksilla. Myös ns. henkilökohtaisia koulutussopimuksia voidaan käyttää.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100+20 tuntia)

Teoreettinen koulutus runkokoulutukseen liittyen: yhteensä 30 tuntia vastuuhenkilön kanssa suunniteltua tai hänen hyväksymäänsä koulutusta. Tähän sisältyy esimerkiksi geriatrician, työterveyshuollon ja yleislääketieteen aloilta saadun koulutuksen lisäksi sellaisilla, jotka tarvitsevat perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen 16t terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävää terveydenhuollon koulutusta. Mahdollista on myös sisällyttää tähän esimerkiksi etiikan ja biostatistiikan koulutusta.

Erikoistuva osallistuu laaditun ja vastuuhenkilön hyväksymän suunnitelman mukaisesti osaston järjestämään tai hyväksymään kurssimuotoiseen koulutukseen. Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto itse tarjoaa erikoistuville lääkäreille mahdollisuuden saada koko vaadittava 120 tunnin teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100 tuntia erikoisalalan koulutusta ja 20 tuntia hallintoon ja johtamiseen liittyvää koulutusta). Erityistä huomiota erikoisalalan koulutuksessa kiinnitetään oman työn ja työyksikön toiminnan arviointi- ja kehittämistaitoihin, oman työn laadun parantamiseen ja moniammatillisen yhteistyön taitojen kehittymiseen. Tässä noudatetaan WHO:n suosituksia. Tiedekunta suosittelee tutkimukseen perehtymisen sisällyttämistä erikoislääkäritutkintoon. Tästä syystä suositellaan tutkimuskurssin sisällyttämistä teoreettiseen koulutukseen. Osaston tarjoamien useiden tutkimusmenetelmäkursseiden joukosta esimerkiksi perusterveydenhuollon tutkimuksen johdantokurssi soveltuisi tähän hyvin.

Osaston kotisivut internetissä osoitteessa www.yle.helsinki.fi ovat helpoin tapa löytää tietoa tarjolla olevista kurseista, aikatauluista, ym.

Erikoistuva voi valita ja sisällyttää ohjelmaansa myös muuta kuin osaston tarjoamaa koulutusta sen mukaan kuinka on koulutussuunnitelmassa sovittu.

Maailman terveysjärjestelmä WHO on nimennyt osaston yhteistyökeskukseksi keskeisenä tehtäväalueena yleislääketieteen kehittäminen ja yleislääkäreiden koulutus. Suomessa ei ole muita tällaisia keskuksia ja Euroopassakin vain muutama.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuksen suunnittelua sekä sen keskeisten tavoitteiden saavuttamista ja eri jaksojen ja osioiden aikaisen oppimisen arviointia ja myöhempää todentamista helpottamaan on käytännön koulutusjaksoille laadittu ns. minimitalvoiteisto ja siihen liittyvä erikoistujan lokikirja, jotka erikoistuva saa yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osastolta. Suorittamistaan arvioinneista ohjaajat antavat palautteen erikoistujille. Oheistekstinä käytetään valtakunnallisessa kuulustelussa vaadittavaa kirjallisuutta.

Vastuulaitos on säännöllisessä yhteydessä koulutettaviin ja heidän ohjaajiinsa ja järjestää noin kerran

kuukaudessa lukukauden aikana koulutustilaisuuksia, joissa käsitellään yleislääkärin työhön liittyviä aiheita. Yhteydenpidossa hyödynnetään myös kehittyntä viestintäteknologiaa.

Valtakunnallinen kuulustelu:

Kirjat (viimeisin painos)

1. Tate P.: The doctor's communication handbook (Radcliffe Medical Press)
2. Mc Whinney I.R.: A textbook of family medicine (Oxford Univ Press) soveltuvin osin
3. Ridsdale L. (Ed.): Evidence-based practice in primary care (Churchill Livingstone)
4. Tones K. & Green J.: Health promotion. Planning and strategies (Sage Publications)
5. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos)
6. Kumpusalo E., Ahto M., Eskola K., Keinänen-Kiukaanniemi S., Kosunen E., Kunnamo I. & Lohi J. (toim.): Yleislääketiede (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Family Practice - an International Journal
2. European Journal of General Practice
3. Scandinavian Journal of Primary Health Care
4. Kunnallislääkäri/Kommunalläkären
5. British Medical Journal in Primary care -osasto
6. Suomen Lääkärilehti, Duodecim, yleislääketieteeseen liittyvät artikkelit

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

2003-2005

YLEISLÄÄKETIEDE (Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto)

Vastuhenkilö: Prof. Pertti Kekki

KLL/Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto, PL 41, 00014 Helsingin yliopisto

Puh. 191 27411, pertti.kekki@helsinki.fi

www.yle.helsinki.fi

Tavoitteet

Yleisinä tavoitteina on perehdyttää erikoistuva lääkäri yleislääketieteen erikoisalan tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alan erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen ja erikoisalan kehittämiseen sekä toimimiseen yleislääketieteen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuva perehdytetään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja johtamiseen sekä moniammatilliseen yhteistyöhön.

I Lääketieteellis-ammattilliset valmiudet:

Kyky ottaa huomioon elinympäristön muutosten vaikutus väestöön sekä sen sairauksien ennaltaehkäisyyn, diagnosointiin ja hoitoon; kyky eritellä ja tunnistaa yksilön ongelmia ja niiden vaikutusta hänen terveydentilaansa, laaja-alainen kyky tunnistaa sairauksia ja niiden vaaratekijöitä, erityisesti kyky tunnistaa Suomessa yleiset sairaudet, sairaudet, joilla on taipumus kroonistua sekä sairaudet, jotka vaativat välitöntä ensiapua tai joilla saattaa olla muita vakavia seuraamuksia; taito hyödyntää kaikkia niitä ennaltaehkäisyyn liittyviä ja diagnostisia menetelmiä, jotka ovat perusterveydenhuollossa sovellettavissa; kyky yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa antaa potilaalle se sairaudenmukainen hoito ja kuntoutus, joka on annettavissa perusterveydenhuoltoympäristössä; tieto muista saatavilla olevista terveyden- ja

sairaanhoidon menetelmistä sekä kyky ohjata potilas tarvittaessa niiden piiriin; kyky toimia terveystieteiden alalla, erityisesti äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoiminnassa; kyky ja valmius toimia perusterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana yhteisössä, kyky ottaa huomioon perhe-, työ- ja muun lähiyhteisön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa, kyky ottaa huomioon asumis- ja muun ympäristön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa.

II Sosiaaliset valmiudet:

Kyky ymmärtää empatian merkitys yleislääkärin työssä, kyky hyvän ja jatkuvan potilas-lääkärisuhteen muodostamiseen; laaja-alainen valmius auttaa potilasta itse ratkaisemaan ongelmiaan, valmius ottaa kokonaisvaltainen hoitovastuu potilaasta; kyky yhteistyöhön toisten lääkäreiden ja muun hoitohenkilökunnan kanssa.

III Tutkimukseen ja itsensä kehittämiseen liittyvät valmiudet:

Kyky ymmärtää tieteellisen tutkimustyön perusteita sekä kyky soveltaa kriittisesti tutkimustuloksia ja -menetelmiä omassa työssään, erityisesti kyky soveltaa epidemiologista ajattelutapaa omassa työssään; kyky ja valmius seurata alansa kehitystä, valmius täydennyskoulutukseen sekä oman työnsä laadun kriittiseen arviointiin.

IV Hallinnolliset valmiudet:

Hyvä suomalaisen perusterveydenhuoltojärjestelmän tuntemus sekä terveydenhuoltojärjestelmän tuntemus; hyvä keskeisen terveydenhuoltoa koskevan ja sitä sivuavan lainsäädännön tuntemus sekä kyky osallistua terveydenhuollon suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan; kyky toimia johtamistehtävissä perusterveydenhuollossa.

Erikoistumiskoulutuksen aikana koulutettava saa sekä terveystieteiden keskuksessa että sairaalassa potilaiden tutkimukseen ja hoitoon liittyvää ohjausta ja osallistuu toimipaikkakoulutukseen säännöllisesti kummankin jakson aikana.

Perusterveydenhuoltojakson aikana vastuulaitoksen hyväksymää toimipaikkakoulutusta tulee olla 80 t/v.

KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella. Yliopistosairaalan ulkopuolisiin koulutuspaikkoihin voidaan katsoa kuuluvaksi edelleen sellaiset terveydenhuollon toimintayksiköt, jotka on liitetty yliopistosairaalaan 1.1.2000 tai sen jälkeen (Jorvin, Peijaksen, Hesperian, Kätilöopiston ja Marian sairaalat).

Runkokoulutus 2 vuotta

Perusterveydenhuollon koulutus yliopiston hyväksymässä terveystieteiden keskuksessa ja sairaalassa muodostaa yhteisen runkokoulutuksen työterveyshuollon, yleislääketieteen, geriatrian ja terveydenhuollon erikoislaoille. Koulutukseen kuuluu myös näiden yhteisenä järjestämää teoreettista koulutusta. Runkokoulutukseen tulee sisältyä vähintään 9 kuukautta palvelua terveystieteiden keskuksessa ja vähintään 6 kuukautta palvelua sairaalassa

Eriytyvä koulutus 4 vuotta

- 2 v palvelua terveystieteiden keskuksessa, joka on tehnyt koulutussopimuksen

koulutusyksikön kanssa

- 2 v palvelua kliinisen lääketieteen kliinisillä erikoisaloilla sairaaloissa, jotka ovat tehneet koulutussopimuksen koulutusyksikön kanssa. Palvelua tulee suorittaa vähintään 4:llä erikoisalalla, kullakin vähintään 3 kk. Täysipäiväisellä työskentelyllä yleislääkärijohtoisella terveystieteiden osastolla voidaan korvata enintään 6 kk erikoisalojen palvelua.

- Sairaalapalvelujen osuus on koko koulutusjaksosta (runkokoulutus ja eriytyvä koulutus) vähintään 2 vuotta. Jos runkokoulutukseen on kuulunut sairaalapalvelua soveltuvilta erikoisaloilta, voidaan sairaalapalvelujaksoa vastaava osuus, kuitenkin enintään 6 kk, suorittaa terveystieteiden palveluilla niin että koko koulutuksen pituus on 6 vuotta.

Vaatimukset: Kouluttautuminen perustuu yksilölliseen, koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymään suunnitelmaan. Vastavalmistunut erikoistuja, joka tarvitsee perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen, suorittaa runkokoulutuksen yhteydessä ohjatun 6 kk sairaalapalvelun. Lisäksi runkokoulutus tällöin sisältää 1,5 vuotta perusterveydenhuollon palvelua pääsääntöisesti terveystieteiden osastossa, jonka aikana erikoistuva lääkäri tutustuu suunnitelman mukaisesti mm seuraaviin terveystieteiden osatoimintoihin: vuodeosastotoiminta, työterveyshuolto ja terveystieteiden hallinto- ja johtaminen. Jonkin osion kohdalla voidaan palvelu korvata tai sitä täydentää aihepiiriin sopivan projektitehtävän suorittamisella, joka hyödyttää myös terveystieteiden osastoa. Mikäli erikoistuva on suorittanut orientoivan vaiheen tai sitä korvaavan palvelun, johon on kuulunut sairaalapalvelua tai perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen, voidaan sairaalapalvelu sen luonteesta riippuen tämän koulutusohjelman vastuuhenkilön arvon perusteella laskea osittain tai kokonaan eriytyvään koulutukseen. Mikäli erikoistuva on laillistettu ennen kuin orientoivaa palvelua vaadittiin ja sairaalapalvelua ei ole, koostuu runkokoulutus kokonaan perusterveydenhuollon palvelusta (2 v). Enintään 6 kk runkokoulutuksesta voidaan suorittaa toimimalla vastuulaitoksella esimerkiksi tutkimus- ja opetustehtävässä.

Koulutuksen rakenne:

Kahden vuoden ohjattu palvelu perusterveydenhuollossa.

Pääsääntöisesti kahden vuoden ohjattu palvelu sairaalassa kliinisen lääketieteen erikoisaloilla siten, että 4-6 eri erikoisalalla suoritetaan kullakin hyväksytyyn suunnitelman edellyttämä koulutusjakso. Sairalakoulutusjaksosta voidaan hyväksyä enintään 6 kuukautta palvelulla terveystieteiden sairaalassa tai 3 kuukautta palvelulla yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osastossa.

Sairaala- ja perusterveydenhuollon palvelut suoritetaan joko laitoksen käytössä olevissa hyväksytyissä yleislääketieteen erikoistumisviroissa tai erikoistujan itsensä osoittamissa vastuuhenkilön hyväksymissä viroissa, toimissa tai tehtävissä. Ennen ohjelmaan kirjoittautumista hankitun palvelun koulutusohjelman vastuuhenkilö arvioi ja hyväksyy tapauskohtaisesti.

Ohjaajat ja kouluttajat

Hyväksytyissä terveystieteiden osastoissa ja sairaaloissa erikoistujilla on yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osaston kouluttamat ja vastuuhenkilön nimeämät henkilökohtaiset ohjaajat. Koulutuksen paikallisesta toteutumisesta vastaavat ohjelman vastuuhenkilön nimeämät kouluttajat, joina toimivat ao. erikoisalojen ylilääkärit ja terveystieteiden johtavat lääkärit/ylilääkärit.

Erikoistuminen voi siis tapahtua useammalla kuin yhdellä tavalla.

Osaston vastuulla olevan erikoiskoulutusohjelman arviointi on julkaistu Suomen lääkirilehdessä keväällä 1999 (numeroissa 8 ja 9).

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2-5 tuntia viikossa. Lisäksi vaadittu teoreettinen kurssimuotoinen koulutus ja valtakunnallinen erikoislääkeriikoulutus.

Koulutuspaikat ja kouluttajat:

<http://www.ltdk.helsinki.fi/opiskelu/erikoislaakari/>

Laitoksen yleislääketieteen erikoistumisvirkoja on useissa terveyskeskuksissa ja sairaaloissa Etelä- ja Kaakkois-Suomessa. Tällaisessa virassa voidaan muutamien poikkeuksin suorittaa koko vaadittu eriytyvän koulutuksen palvelu neljässä vuodessa. Virkojen auki julistaminen ja täyttö tapahtuvat paikallisella tasolla.

Henkilökohtaisilla koulutusopimuksilla erikoistuu osaston ohjelman mukaisesti lääkäreitä myös useissa muissa terveyskeskuksissa ja sairaaloissa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (120t)

Teoreettinen koulutus runkokoulutukseen liittyen: yhteensä 30 tuntia vastuuhenkilön kanssa suunniteltua tai hänen hyväksymäänsä koulutusta. Tähän sisältyy esimerkiksi geriatrian, työterveyshuollon ja yleislääketieteen aloilta saadun koulutuksen lisäksi sellaisilla, jotka tarvitsevat perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen 16t terveydenhuollon hallintoon ja sosiaalityöjärjestelmään perehdyttävää terveydenhuollon koulutusta. Mahdollista on myös sisällyttää tähän esimerkiksi etiikan ja biostatistiikan koulutusta.

Erikoistuva osallistuu laaditun ja vastuuhenkilön hyväksymän suunnitelman mukaisesti osaston järjestämään tai hyväksymään kurssimuotoiseen koulutukseen. Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto itse tarjoaa erikoistuville lääkäreille mahdollisuuden saada koko vaadittava 120 tunnin teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100 tuntia erikoisalan koulutusta, johon tarvittaessa sisältyy 16 t terveydenhuollon hallintoon ja sosiaalityöjärjestelmään perehdyttävää koulutusta, 20 tuntia hallintoon ja johtamiseen liittyvää koulutusta). Erityistä huomiota erikoisalan koulutuksessa kiinnitetään oman työn ja työyksikön toiminnan arviointi- ja kehittämistaitoihin, oman työn laadun parantamiseen ja moniammatillisen yhteistyön taitojen kehittymiseen. Tässä noudatetaan WHO:n suosituksia.

Osaston kotisivut internetissä osoitteessa www.yle.helsinki.fi ovat helpoin tapa löytää tietoa tarjolla olevista kursseista, aikatauluista, ym. Vuonna 2001-2002 osallistujien kaikista osaston täydennyskoulutuskursseista antamien kurssiarvioiden keskiarvot vaihtelivat välillä 8.4-9.2, kun asteikko oli 4-10.

Erikoistuva voi valita ja sisällyttää ohjelmaansa myös muuta kuin osaston tarjoamaa koulutusta sen mukaan kuinka on koulutussuunnitelmassa sovittu.

Helpottaakseen ohjelmassaan erikoistuvien mahdollisuuksia osallistua tarjottuun teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen, yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon laitos on ryhtynyt käyttämään opetuksessa nykyaikaista telekommunikaatioteknologiaa ja internetiä. Laitos on luonut useiden yhteistyökumppaneidensa kanssa etäopetusverkon, johon kuuluvat terveyskeskukset on varustettu tarvittavalla teknologialla. Järjestelmä mahdollistaa erinomaisesti

osallistumisen laitoksen järjestämään kurssimuotoiseen koulutukseen työpaikalta käsin sekä mm henkilökohtaisen tutoroinnin vastuulaitokselta käsin. Verkko tulee edelleen laajenemaan. Maailman terveysjärjestö on nimennyt osaston yhteistyökeskukseksi keskeisenä tehtävä-alueena yleislääketieteen kehittäminen ja koulutus.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuksen suunnittelua sekä sen keskeisten tavoitteiden saavuttamista ja eri jaksojen ja osioiden aikaisen oppimisen arviointia ja myöhempää todentamista helpottamaan on käytännön koulutusjaksoille laadittu ns minimitavoitteisto ja siihen liittyvä erikoistujan lokikirja, jotka erikoistuva saa yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osastolta. Suorittamistaan arvioinneista ohjaajat antavat palautteen erikoistujille. Oheistekstinä käytetään valtakunnallisessa kuulustelussa vaadittavaa kirjallisuutta.

Vastuulaitos on säännöllisessä yhteydessä koulutettaviin ja heidän ohjaajiinsa ja järjestää muutaman kerran lukukaudessa koulutustilaisuuksia, joissa käsitellään yleislääkärin työhön liittyviä aiheita. Yhteydenpidossa hyödynnetään myös kehittyntä viestintäteknologiaa.

Valtakunnallinen kuulustelu:

Kirjat (viimeisin painos)

1. Tate P.: The doctor's communication handbook (Radcliffe Medical Press)
2. Mc Whinney I.R.: A textbook of family medicine (Oxford Univ Press)
3. Ridsdale L. (Ed.): Evidence-based practice in primary care (Churchill Livingstone)
4. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos)
5. Kumpusalo E., Ellonen M., Keinänen-Kiukaanniemi S. & Mattila K. (toim.): Yleislääketiede (Duodecim)

tai

Kumpusalo E., Ahto M., Eskola K., Keinänen-Kiukaanniemi S., Kosunen E., Kunnamo I. & Lohi J. (toim.): Yleislääketiede (Duodecim) Julkaistaan vuoden 2004 alussa

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Family Practice - an International Journal
2. European Journal of General Practice
3. Scandinavian Journal of Primary Health Care
4. Kunnallislääkäri/Kommunalläkären
5. Update. - The Journal of Continuing Education for General Practitioners
6. British Medical Journal' in Primary care -osasto
7. Suomen Lääkärilehti, Duodecim, yleislääketieteeseen liittyvät artikkelit

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

2001-2003

YLEISLÄÄKETIEDE (YLEISLÄÄKETIETEEN JA PERUSTERVEYDENHUOLLON OSASTO)

Vastuhenkilö: Prof. Pertti Kekki

Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto

PL 41, 00014 Helsingin yliopisto
Puh. 191 27411, perti.kekki@helsinki.fi
www.yle.helsinki.fi

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Siihen sisältyy 6 kuukautta terveyskeskuspalvelua runkokoulutus, jonka pituus on 1 vuosi 6 kuukautta sekä eriytyvä koulutus, jonka pituus on 4 vuotta.

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2–5 tuntia viikossa. Lisäksi vaadittu teoreettinen kurssimuotoinen koulutus ja valtakunnallinen erikoislääkärikuulustelu.

Tavoitteet

Yleisinä tavoitteina on perehdyttää erikoistuva lääkäri yleislääketieteen erikoisalan tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alan erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen ja erikoisalan kehittämiseen sekä toimimiseen yleislääketieteen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuva perehdytetään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja johtamiseen sekä moniammatilliseen yhteistyöhön.

I Lääketieteelliset-ammattilliset valmiudet:

Kyky ottaa huomioon elinympäristön muutosten vaikutus väestöön sekä sen sairauksien ennaltaehkäisyyn, diagnosointiin ja hoitoon; kyky eritellä ja tunnistaa yksilön ongelmia ja niiden vaikutusta hänen terveydentilaansa, laaja-alainen kyky tunnistaa sairauksia ja niiden vaaratekijöitä, erityisesti kyky tunnistaa Suomessa yleiset sairaudet, sairaudet, joilla on taipumus kroonistua sekä sairaudet, jotka vaativat välitöntä ensiapua tai joilla saattaa olla muita vakavia seuraamuksia; taito hyödyntää kaikkia niitä ennaltaehkäisyyn liittyviä ja diagnostisia menetelmiä, jotka ovat perusterveydenhuollossa sovellettavissa; kyky yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa antaa potilaalle se sairaudenmukainen hoito ja kuntoutus, joka on annettavissa perusterveydenhuoltoympäristössä; tieto muista saatavilla olevista terveyden- ja sairaanhoidon menetelmistä sekä kyky ohjata potilas tarvittaessa niiden piiriin; kyky toimia terveysneuvontatyössä, erityisesti äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoiminnassa; kyky ja valmius toimia perusterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana yhteisössä, kyky ottaa huomioon perhe-, työ- ja muun lähiyhteisön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa, kyky ottaa huomioon asumis- ja muun ympäristön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa.

II Sosiaaliset valmiudet:

Kyky ymmärtää empatian merkitys yleislääkärin työssä, kyky hyvän ja jatkuvan potilas-lääkärisuhteen muodostamiseen; laaja-alainen valmius auttaa potilasta itse ratkaisemaan ongelmiaan, valmius ottaa kokonaisvaltainen hoitovastuu potilaasta; kyky yhteistyöhön toisten lääkäreiden ja muun hoitohenkilökunnan kanssa.

III Tutkimukseen ja itsensä kehittämiseen liittyvät valmiudet:

Kyky ymmärtää tieteellisen tutkimustyön perusteita sekä kyky soveltaa kriittisesti tutkimustuloksia ja -menetelmiä omassa työssään, erityisesti kyky soveltaa epidemiologista ajattelutapaa omassa työssään; kyky ja valmius seurata alansa kehitystä, valmius täydennyskoulutukseen sekä oman työnsä laadun kriittiseen arviointiin.

IV Hallinnolliset valmiudet:

Hyvä suomalaisen perusterveydenhuoltojärjestelmän tuntemus sekä terveydenhuoltojärjestelmän tuntemus; hyvä keskeisen terveydenhuoltoa koskevan ja sitä sivuavan lainsäädännön tuntemus sekä kyky osallistua terveydenhuollon suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan; kyky toimia johtamistehtävissä perusterveydenhuollossa.

Erikoistumiskoulutuksen aikana koulutettava saa sekä terveystieteiden keskuksessa että sairaalassa potilaiden tutkimukseen ja hoitoon liittyvää ohjausta ja osallistuu toimipaikkakoulutukseen säännöllisesti kummankin jakson aikana. Perusterveydenhuoltojakson aikana vastuulaitoksen hyväksymää toimipaikkakoulutusta tulee olla 80 t/v.

KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Terveyskeskuspalvelu (6 kk)

Runkokoulutus (1 v 6 kk)

Suoritettava pääsääntöisesti ennen varsinaista erikoisalan koulutusta (eriytyvä koulutus). Suoritukset lasketaan lääketieteen lisensiaattitutkinnon suorittamisesta.

Sovelletaan perusterveydenhuollon lisäkoulutusta siten, että jokainen tässä ohjelmassa yleislääketieteeseen erikoistuva voi suorittaa PTH:n lisäkoulutuksen, mikäli tällaista koulutusta tarvitsee, ennen erityytyvää koulutusta. Aikaisemmat suoritukset arvioidaan ja hyväksytään tapauskohtaisesti vastuuhenkilön toimesta.

Vaatimukset: Kouluttautuminen perustuu yksilölliseen, koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymään suunnitelmaan. Vastavalmistunut erikoistuja, joka tarvitsee perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen, suorittaa runkokoulutuksen yhteydessä 6 kk sairaalapalvelun. Lisäksi runkokoulutus tällöin sisältää 1,5 vuotta perusterveydenhuollon palvelua, jonka aikana erikoistuva lääkäri tutustuu suunnitelman mukaisesti mm seuraaviin terveystieteiden keskuksen osatoimintoihin: vuodeosastotoiminta, työterveyshuolto ja terveystieteiden keskuksen hallinto- ja johtaminen. Jonkin osion kohdalla voidaan palvelu korvata tai sitä täydentää aihepiiriin sopivan projektitehtävän suorittamisella, joka hyödyttää myös terveystieteiden keskuksia. Mikäli erikoistuja on suorittanut orientoivan vaiheen tai sitä korvaavan palvelun, johon on kuulunut sairaalapalvelua tai perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen, voidaan sairaalapalvelu sen luonteesta riippuen tämän koulutusohjelman vastuuhenkilön arvion perusteella laskea osittain tai kokonaan eriytyvään koulutukseen. Samoin mikäli erikoistuja on laillistettu ennen kuin orientoivaa palvelua vaadittiin ja

sairaalapalvelua ei ole. Tällöin runkokoulutus koostuu perusterveydenhuollon palvelusta (2v). Enintään 6 kk runkokoulutuksesta voidaan suorittaa toimimalla vastuulaitoksella esimerkiksi tutkimus- ja opetustehtävässä.

Eriytyvä koulutus (4 v)

Kouluttautuminen tapahtuu ohjelman vastuuhenkilön hyväksymän henkilökohtaisen koulutussuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman toteutumista oman oppimisen ja ohjelman toimivuuden kannalta arvioidaan vuosittain. Tähän arviointiin sisältyy myös koulutusympäristöjen arviointi. Suunnitelma laaditaan kouluttautujan kirjoittauduttua jatko-opiskelijaksi yliopistoon.

Koulutuksen rakenne:

Kahden vuoden ohjattu palvelu perusterveydenhuollossa.

Pääsääntöisesti kahden vuoden ohjattu palvelu sairaalassa kliinisen lääketieteen erikoisaloilla siten, että 4–6 eri erikoisalalla suoritetaan kullakin hyväksytyyn suunnitelman edellyttämä koulutusjakso. Sairaalakoulutusjaksosta voidaan hyväksyä enintään 6 kuukautta palvelulla terveystieteiden sairaalassa tai 3 kuukautta palvelulla yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osastossa.

Sairaala- ja perusterveydenhuollon palvelut suoritetaan joko laitoksen käytössä olevissa hyväksytyissä yleislääketieteen erikoistumisviroissa tai erikoistujan itsensä osoittamissa vastuuhenkilön hyväksymissä viroissa, toimissa tai tehtävissä. Ennen ohjelmaan kirjoittautumista hankitun palvelun koulutusohjelman vastuuhenkilö arvioi ja hyväksyy tapauskohtaisesti.

Ohjaajat ja kouluttajat

Hyväksytyissä terveystieteiden erikoistumisviroissa ja sairaaloissa erikoistujilla on yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osaston kouluttamat ja vastuuhenkilön nimeämät henkilökohtaiset ohjaajat. Koulutuksen paikallisesta toteutumisesta vastaavat ohjelman vastuuhenkilön nimeämät kouluttajat, joina toimivat ao erikoisalojen ylilääkärit ja terveystieteiden johtavat lääkärit/ylilääkärit.

Erikoistuminen voi siis tapahtua useammalla kuin yhdellä tavalla.

Osaston vastuulla olevan erikoiskoulutusohjelman arviointi on julkaistu Suomen lääkäri-lehdessä keuhkokuumeen (numeroissa 8 ja 9).

Koulutuspaikat: <http://www.ltdk.helsinki.fi/opiskelu/erikoislaakari/>

Laitoksen yleislääketieteen erikoistumisvirkoja on useissa terveystieteiden erikoistumisviroissa ja sairaaloissa Etelä- ja Kaakkois-Suomessa. Tällaisissa virassa voidaan muutamien poikkeuksin suorittaa koko vaadittu eriytyvän koulutuksen palvelu neljässä vuodessa. Virkojen auki julistaminen ja täyttö tapahtuvat paikallisella tasolla.

Henkilökohtaisilla koulutussopimuksilla erikoistuu osaston ohjelman mukaisesti lääkäreitä myös useissa muissa terveystieteiden erikoistumisviroissa ja sairaaloissa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (120t)

Teoreettinen koulutus runkokoulutukseen liittyen: yhteensä 30 tuntia vastuuhenkilön kanssa suunniteltua tai hänen hyväksymäänsä koulutusta. Tähän sisältyy esimerkiksi geriatrian, työterveyshuollon ja yleislääketieteen aloilta saadun koulutuksen lisäksi sellaisilla, jotka tarvitsevat perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen 16t terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävää terveydenhuollon koulutusta. Mahdollista on myös sisällyttää tähän esimerkiksi etiikan ja biostatistiikan koulutusta.

Erikoistuva osallistuu laaditun ja vastuuhenkilön hyväksymän suunnitelman mukaisesti osaston järjestämään tai hyväksymään kurssimuotoiseen koulutukseen. Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto itse tarjoaa erikoistuville lääkäreille mahdollisuuden saada koko vaadittava 120 tunnin teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100 tuntia erikoisalalan koulutusta, johon tarvittaessa sisältyy 16t terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävää koulutusta, 20 tuntia hallintoon ja johtamiseen liittyvää koulutusta). Erityistä huomiota erikoisalalan koulutuksessa kiinnitetään oman työn ja työyksikön toiminnan arviointi- ja kehittämistaitoihin, oman työn laadun parantamiseen ja moniammatillisen yhteistyön taitojen kehittämiseen. Tässä noudatetaan WHO:n suosituksia.

Osaston kotisivut internetissä osoitteessa www.yle.helsinki.fi ovat helpoin tapa löytää tietoa tarjolla olevista kursseista, aikatauluista, ym. Vuonna 2000–2001 osallistujien kaikista osaston täydennyskoulutuskursseista antamien kurssiarvioiden keskiarvot vaihtelivat välillä 8.4–9.2, kun asteikko oli 4–10.

Erikoistuva voi valita ja sisällyttää ohjelmaansa myös muuta kuin osaston tarjoamaa koulutusta sen mukaan kuinka on koulutussuunnitelmassa sovittu.

Helpottaakseen ohjelmassaan erikoistuvien mahdollisuuksia osallistua tarjottuun teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen, yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon laitos on ryhtynyt käyttämään opetuksessa nykyaikaista telekommunikaatioteknologiaa ja internetiä. Laitos on luonut yhteistyökumppaneidensa kanssa etäopetusverkon, johon kuuluvat terveyskeskukset on varustettu tarvittavalla teknologialla. Jo tällä hetkellä mm kolme kauimpana sijaitsevaa opetusterveyskeskusta kuuluu järjestelmän piiriin. Järjestelmä mahdollistaa erinomaisesti osallistumisen laitoksen järjestämään kurssimuotoiseen koulutukseen työpaikalta käsin sekä mm henkilökohtaisen tutoroinnin vastuulaitokselta käsin. Verkko tulee edelleen laajenemaan. Maailman terveysjärjestö on nimennyt osaston yhteistyökeskukseksi keskeisenä tehtävä-alueena yleislääketieteen kehittäminen ja koulutus.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuksen suunnittelua sekä sen keskeisten tavoitteiden saavuttamista ja eri jaksojen ja osioiden aikaisen oppimisen arviointia ja myöhempää todentamista helpottamaan on käytännön koulutusjaksoille laadittu ns minimitalvoitteisto ja siihen liittyvä erikoistujan lokikirja, jotka erikoistuva saa yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osastolta. Suorittamistaan arvioinneista ohjaajat antavat

palautteen erikoistujille. Oheistekstinä käytetään valtakunnallisessa kuulustelussa vaadittavaa kirjallisuutta.

Vastuulaitos on säännöllisessä yhteydessä koulutettaviin ja heidän ohjaajiinsa ja järjestää muutaman kerran lukukaudessa tilaisuuksia, joissa käsitellään yleislääkärin työhön liittyviä aiheita. Yhteydenpidossa hyödynnetään myös kehittyntä viestintäteknologiaa.

Valtakunnallinen kuulustelu:

Kirjat (viimeisin painos)

1. Tate P.: The doctor*s communication handbook (Radcliffe Medical Press)
2. Mc Whinney I.R.: A textbook of family medicine (Oxford Univ Press)
3. Jenkinson C. (Ed.): Assessment and evaluation of health and medical care (Open University Press)
4. Sackett D.L., Haynes R.B. & Tugwell P. (Eds.): Clinical epidemiology. A basic science for clinical medicine (Little, Brown)
5. Kemm J. & Close A.: Health promotion. Theory and practice (MacMillan Press)
6. Kumpusalo E., Ellonen M., Keinänen-Kiukaanniemi S. & Mattila K. (toim): Yleislääketiede (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Family Practice – an International Journal
2. European Journal of General Practice
3. Scandinavian Journal of Primary Health Care
4. Kunnallislääkäri/Kommunalläkären
5. Update. The Journal of Continuing Education for General Practitioners
6. Suomen Lääkärilehti, Duodecim, yleislääketieteeseen liittyvät artikkelit

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin